

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת שמיני - החודש תשפ"ד (25)

בכיה על סילוק מי שעשה למען הכלל

מזמני וממך, לא עשו אלא מצוה אחת. והביאור בזה שלא עשו עבור הכלל רק מצוה דהקרבת הדם, וזה הי' סגיו לעשות את כל כלל ישראל לקרוביהם שיוצרכו כולם להתאבל עליהם ולבכות על השריפה, ק"ו בניו של ר"י שהיו בחבורה א' עם הזקנים ודאי שתדאג כל החבורה, וכמאמרם ת"ח שבכבל עומדים זה לפני זה שכ"א דומה לחבירו כרבו והרבה עושה דיבוק חברים, בודאי שכולם נחשבים לקרובים.

וְאַחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יָכֵפוּ אֶת הַשְּׂרִפָּה אֲשֶׁר שָׂרְף ה' (י, 1) בגמ' מו"ק (כח ב') ת"ר כשמתו בניו של רבי ישמעאל נכנסו ד' זקנים לנחמו וכו' נענה רבי טרפון ואמר 'ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השרפה' והלא דברים ק"ו ומה נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה אחת דכתיב ויקרבו בני אהרן את הדם אליו כך, בניו של רבי ישמעאל על אחת כמה וכמה ע"ש. וצ"ע וכי נדב ואביהוא שאמר עליהם משה לאהרן שהם גדולים

ענין גיוס בני הישיבות הוא גזירה להעביר על הדת

מתוך משא רבינו מרן שליט"א בעליה לציון רבנו הגדול האבי עזרי זיע"א - ט"ז מרחשון תשע"ב לפני שנים רבות שמעתי בשם רבנו מאיר שמחה בעל האור שמח, שעמד במה שהתורה נתנה ללוויים חלק המעשר מתבואת הארץ, חלף עבודתם באהל מועד, ולכך לא ניתן להם חלק בירושת הארץ, כי עסוקים הם בעבודתם באהל מועד, ושאל, הרי שבט לוי נחלק לכ"ד משמרות, וכל משמר עבד שבוע, ובתוך השבוע נחלקו לבתי אבות וכל בית אב עבד יום אחד במשמר, ונמצא שבארבעים ושמונה משמרות שיש בכל שנה, כל לוי עבד רק שני ימים, וא"כ מדוע לא ניתנה להם חלק בארץ, הרי יכלו לעבוד כמעט כל השנה, ויומיים ללכת לעבוד את עבודת בית המקדש. והוכיח מזה רבנו מאיר שמחה זצ"ל, כדי לחיות בבית ד' יומיים בשנה צריך להיות כל השנה בישיבה, ערי הלוויים, כי ברוחניות אין הפסקים וכדי להיות עובד ה' שני ימים, צריך להיות קשור לדרגה הזו כל השנה, אלו דבריו.

מכאן יש תשובה ניצחת לאלו הרוצים לשנות את בני הישיבות, שילכו במקצת הימים והזמנים לצבא, זה יהיה הרס וחורבן הישיבות ח"ו, אפילו אם המצב הרוחני שיהיה בצבא יהיה מן המהדרין, התנאי להיות בן ישיבה הוא, שצריך להיות במצב הזה כל הימים.

ואמנם בזמננו שאנו חיים, כל ענין גיוס בני הישיבות הוא גזירה להעביר על הדת, וכבר אמרתי ששמעתי מרבנו הגדול ראש הישיבה זצוקללה"ה שענין זה הוא מהדברים שצריך למסור את הנפש על זה, וצריכים אנו להרבות בתפילה ובתחנונים ולהתחזק בתורה וביראת ה' כדי לבטל את רוח הגזירה.

נקבל על עצמינו שלא נוז מהמסורת שיש לנו מאבותינו ומרבותינו וזיז כלשהוא ועל ידי כך ננצל בס"ד, וזה יהיה לעילוי נשמת רבנו הגדול זיע"א, והוא יהיה למליץ יושר עלינו לפני כסא הכבוד, ונזכה לעמוד בנסיון ולא לשנות כלום מהמסורה, אמן.

(נכתב ע"י א' השומעים)

מצוה לשמוע דברי חכמים

וכבר הגדתי כמה פעמים מה שסיפר מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל למו"ח רבינו הגדול זצ"ל שבעת נסיעתו מסלבודקא עם קבוץ מתלמידי הישיבה להקים מקום תורה חדש, ובשעת פרידתו א"ל האלטער' מסלבודקא שיש עוד כמה מינוטין עד יציאת הרכבת, ולכן שבינתיים ייכנס לבית המוסר וילמד שם בספרי מוסר עד היציאה ממש, והנה בסופו של דבר לא הצליח המקום החדש, ואמר מו"ח רבינו הגדול זצ"ל שמרן הגרא"ז מלצר בתמימות צדקותו היה מתאונן הרבה כל ימיו, שהסיבה לכך היא משום שלא נכנס באותה שעה ללמוד עוד כמה מינוטין מוסר כפי אשר ציוה עליו רבו.

ויעשו קדבר מושה (י, 1) כ' הנצי"ב: באשר שיבואר להלן שהיה באמת ויכוח בין משה לאהרן אם היה לאלעזר ואיתמר דין כהן גדול באותה שעה, והרי הוטבו דברי אהרן שלא היו ככה"ג, ומ"מ כאן עשו כדברי משה אע"ג שלא היה בדעתם כי כן הוא עכ"ד.

כמה התורה מדקדקת ללמדנו יסודות ההצלחה ברוחניות ע"י הציות למצות חכמים, אף שאח"כ הודה משה לאהרן ולא בוש לומר שמעתי ושכחתי כמובא ברש"י וגמ' זבחים, אבל מ"מ הקפידו לקיים בשלימות את ציווי המפורש ולא הרהרו כלום אחר דבריו.

מעשה ארץ מצרים – אכילת שרצים

נפש נמי דוחה שבת אבל להאמין להם ממש אין נ"ל עכ"ל. והנה אחר שמעידה לנו התורה שלמעלה זו בלבד ג"כ הי' סגי כל ענין יציאת מצרים, כמה יש לנו להיזהר בכל משמר שח"ו לא נפגום בזה, כיון שהעידה תורה שאכילת איסור מטמטמת את הלב והיא הופכת את האדם לחומר גם ועכור עד שאין בשר המת מרגיש באיזמל ה"י, וכמו שהעיד הרמב"ם באיגרתו שאם יש ספיקות ודעות רעות באמונה הר"י בא משום שנכשלים במאכלות אסורות, וזה מבואר בפס' זה 'כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לא', שאמונת האלקות נמסכת בלב האדם רק כשהוא נמנע ממאכלות המטמטמות לבו, והתורה נתנה שם 'קדושה' לזהר מאיסורי מאכל ועורה, וכן הרמב"ם קרא שם מיוחד של ספר קדושה וכלל בו איסורי ביאה ואיסורי אכילה. ונראה, שגם ע"ז נאמר הפס' שנכתב בפרשת עריות שקורין במנחת יודה"כ 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו', שהרי לצורך זה בלבד הי' הקב"ה מעלה אותנו משם. ובימים שאנו מכינים את עצמנו לקיים מצוות הפסח, ולהתבונן בנפשותינו שאנחנו בעצמנו יצאנו משעבוד מצרים, עלינו להישמר מאד בזה, ובפרט כשאנו רואים השפעה גדולה של דעות פסולות והשקפות כוזבות שלדאבון לב מבצבצים ויוצאים גם מבעד לכותלי בית המדרש.

פי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים והייתם קדשים פי קדוש אני (יא, מה)
רש"י הביא מאמר חז"ל: בכולן כתיב והוצאתי וכאן כתיב המעלה, תנא דבי רבי ישמעאל אלמלי לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מטמאין בשרצים כשאר אומות דיים, ומעליותא היא גבייהו, זהו לשון מעלה ע"כ.
ועוד מצינו בגמ' במס' ע"ז דל"א ב' שמעלה זו הופכת את עצמות הטבע של עם ישראל לבריה אחרת משאר האומות כמ"ש שם רב הני ארמאי זוקאני דהוו שתו גילויא ולא מתו אידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו ע"כ. ומשום זה ג"כ יש גנאי יותר ליכשל במאכלות אסורות יותר משאר עבירות כמ"ש התוס' חולין ה' ב' דדווקא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה על ידן של צדיקים שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור.
והחת"ס שבת דפ"ו ב' כתב להלכה בזה"ל: קשה לי לסמוך בשום הוראה על רופאי זמנינו אפי' ישראל בענין נדה וכדומה, דכל מומחתם עפ"י ספרי רפואות שנעשו ע"י נסיון שהי' להם ע"י גופי אומות העולם, וכן כל חכמתם בניתוח עפ"י שניסו בגופן שלהן דחביל גופייהו [דאכלי שקצים ורמשים ולא דאיגי במצוות] ואין מזה רא' לגופי בני ישראל ואין לדון מדבריהם להקל בשום איסור כי אם לענין חילול שבת ואכילה ביה"כ דלא יאה אלא ספק פיקוח

שביעה בשיעור כזית

עיש"ה.
ונראה כעת, שב' הדברים נרמזו כאן בהפס' 'איש לפי אכלו', שפשט הכתוב מורה על עיקר ד' הרמב"ם שצריך לשבוע מבשר הפסח והיינו איש לפי אכלו, אך קבלת חז"ל שא"צ כל שיעור השביעה מעצם בשר הפסח אלא אם אכל כזית ממנו על השבוע יצא גם למצוה מן המובחר, וזה נרמז בגי' שהביא בעל הטורים 'איש לפי אכלו' בגי' 'אכל כזית'.

איש לפי אכלו תכסו על השפה (פ' החודש)

ברש"י 'לפי אכלו' הראוי לאכילה פרט לחולה וזקן שאינו יכול לאכול כזית, ובעל הטורים כ' 'איש לפי אכלו' בגי' אכל כזית לומר לך שאם אכל כזית יצא.
וכבר ביארנו מקדם בס' שערי אורה על הרמב"ם (פ"ח מחו"מ ה"ז) דבאמת בכל הקדשים יש דין לאכלם על השבוע, אבל אי"ז מתנאי קיום מצות אכילת בשר קדשים, אלא מצוה בשעת מעשה האכילה, שצריך לעשותה בשעה שהוא על השבוע כדי שישבע מבשר הקדשים, אבל בפסח הוא מתנאי קיום המצוה. והדבר מוכרח בלשון רמב"ם (פ"ח מק"פ ה"ג) שכ' מצוה מן המובחר לאכול בשר הפסח אכילת שובע, לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה בארבעה עשר - אוכל מהן תחילה ואח"כ אוכל בשר הפסח כדי לשבוע ממנו, ואם לא אכל אלא כזית יצא ידי חובתו עכ"ל, והנה רהיט דבריו מצוה מן המובחר ואח"כ כ' שבכזית יצא יד"ח משמע שכזית אינו מן המובחר אלא בדיעבד, וצ"ע דהלא יכול לאכול דברים אחרים כדי שישבע לבסוף מכזית של בשר הפסח ויקיים גם מצוה מן המובחר, ואין כלל מצוה מן המובחר לאכול מבשר הפסח עצמו יותר מכזית.
ומבואר שיש הלכה מיוחדת מתנאי קיום מצות אכילת פסח שישבע ממנו, הי' הו"א ששיעור כזית אי"ז כדי שביעה, והי' אפשר שיש שיעור מיוחד לאכילת פסח דתליא בכדי שביעה, וכמו שמצינו בעלמא שיעור מיוחד לאכילת יוה"כ ככותבת הגסה שתלוי ביתובי דעתא, ע"ז כ' הרמב"ם שיש רק תנאי באכילה שישבע ממנו, אבל אם אכל כזית יצא יד"ח גם למצוה מן המובחר, והארכנו שם בזה

הישיבות הקדושות – יסוד קיומנו ורוח אפינו

מכתב רבינו מרן שליט"א למעמד הכנסת ספר תורה
לישיבת "כנסת יצחק - קרית ספר"

מאיר צבי ברגמן
ישיבת רשב"י
זכרון מאיר, בני ברק

בס"ד, ט"ז אדר"ב תשפ"ד

ברכתי נתונה למתכנסים בהגיגת הכנסת ספר תורה, לישיבה החשובה "כנסת יצחק - קרית ספר", אשר פירותיה מעידים עליה נאמנה, כי היא בית יוצר לבתורים בני עליה, בתורה וירא"ש ומידות טובות.

והספר תורה נתגבד לעילוי נשמתו של ידידי הגאון הצדיק רבי עזרא נוביק זצ"ל, שהיה מגדולי התורה, בהכמה ובמוסר, וזכה להיות משפיע לאחרים מתורתו ויראתו הטהורה, להנחתם במסילה, בדרך העולה בית ד'.

כל זה פרי יוזמתו של בנו, ראש הישיבה, הגאון רבי שמעון נוביק שליט"א, שעושה ופועל גדולות ונצורות במסירות, להרחיב גבולות הקדושה, בביסוס עוד ישיבות קדושות בארה"ק, שהם יסוד קיומנו ורוח אפינו.

והנני בברכה, לכל בני הישיבה ולכל המתכנסים לכבודה של תורה, שיוכז לעלות מעלה מעלה במעלות התורה, לקיים מה שכתוב בזה, ולהוסיף אומץ בשקידת התורה ועמלה, ובייחוד בעת הזו, עת צרה היא ליעקב, שאין ידוע מה יילד יום ה"י, וזקוקים אנו לראות ביצועת ה' על עמו ונחלתו, וממנה יוושע ב"ם ד'.

בנות זכרון מאיר
אמונת יצחק ויצחק
אמונת יצחק ויצחק